

Laskennallinen tarveselvitys: Miun hyvä olo yhdessä tehden, Mihyte -hanke

Laatija: Ulla Tiainen

Rahoittaja terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL. Terveysten edistämisen määräraha

Hanke jätetään rahoittajalle viimeistään 14.6.2024

Haettava hankeaika 1.1.2025-31.10.2027

Rahoituslaskelma

Hankkeen budjetti Siun soten osalta on koko hankeajalle 500 000 euroa. Haettava rahoitus koko hankeajalta on 400 000 euroa. Siun soten omavastuuosuus on 100 000 euroa koko hankeajalta. Omavastuuosuudet jakautuvat vuosittain seuraavasti.

2025: 30 000

2026: 40 000

2027: 30 000

Omarahoitus on 20 % ja haettava rahoitus 80 %.

Hankkeen tarve

lääkäiden yksinäisyys on tunnistettu ongelma, ja tutkimustiedon mukaan yksinäisyyden kielteiset vaikutukset ihmisen hyvinvointiin ja terveyteen on tunnistettu. Pohjois-Karjalassa yli 65- vuotiaista itsensä yksinäiseksi koki 11,1 % vuonna 2022 (Sotkanet) ja yli 75-vuotiaista jo 15,3, %. Luvut ovat nousseet vuodesta 2020. Erytisen haavoittuvia ovat yksin asuvat vanhukset. Myös Pohjois-Karjalan hyvinvointialuetta edeltäneen Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymän vuonna 2022 laaditun hyvinvointikertomuksen mukaan ikääntyneiden yksinäisyys on kasvanut (Siun sote, 2022), psyykinen kuormittuneisuus on lisääntynyt ja alkoholin liikakäyttö on lisääntynyt. Hyvinvointikertomuksen mukaan toimintakyvyn osalta liikkumiskyvyn vaikeuksia on lähes joka viidennellä 65 vuotta täyttäneistä, ja kaatumisiin liittyvät hoitojaksot ovat edelleen korkealla tasolla, vaikkakin viime vuosina tässä suunta onkin ollut alaspäin.

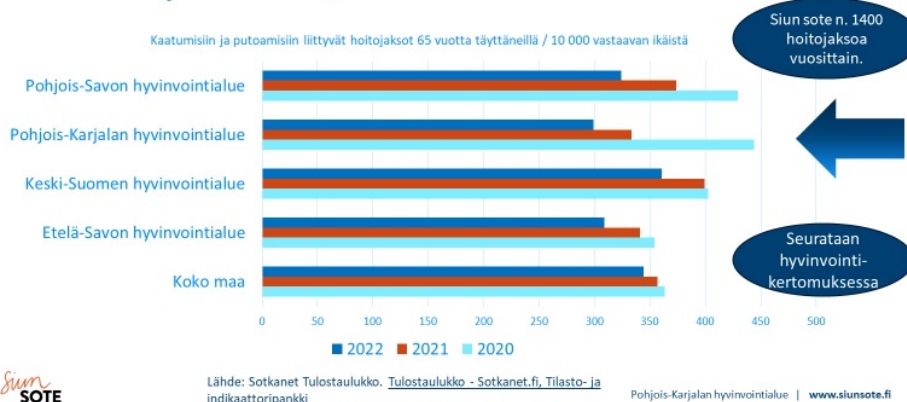
Kunnilla ja hyvinvointialueilla on yhteinen vastuu terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Pohjois-Karjalassa –Strategiset painopisteet vuosille 2025–2028 – ohjelmassa on yhtenä painopistealueena osallisuus ja yhteisöllisyys, jossa ehdotettuna toimenpiteenä on mm. yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäiseminen etsivän vanhustyön avulla (Pohjois-Karjalan Maakuntaliitto, 2024) Etsivän vanhustyön tarkoituksena on etsiä, löytää ja auttaa mm. yksinäisiä tai turvattomuuden tunteesta kärsiviä ikäihmisiä. Avun tarve voi ilmetä myös mm. tunnistamattomina palvelutarpeina. Etsivän vanhustyön tavoitteena on löytää ikääntyneen henkilön tilanteeseen yksilöllisiä, pitkäkestoisia ratkaisuja, vähentää yksinäisyyttä ja lisätä osallisuutta. Etsivä vanhustyö onnistuu parhaiten eri verkostojen yhteistyönä. (Valli ry.)

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen strategiassa toiminnan lähtökohdaksi kuvataan ennaltaehkäisy sekä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen yhteistyössä asukkaiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen ikääntyneiden toimintakyvyn edistämisen suunnitelmassa 2023–2026 yhtenä painopisteena on yksinäisyyden vähentäminen sekä osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen, ja toimenpiteenä ohjauksen ja neuvonnan osaamisen lisääminen yksinäisyyden ehkäisemiseksi. Hankkeella vastataan näin ollen sekä Pohjois-Karjalan maakunnan, kuntien että hyvinvointialueen strategiaan tavoitteisiin selkiyttämällä eri

toimijoiden välisiä rooleja ikääntyneille suunnatun toiminnan järjestämisessä, kehittämällä etsivää vanhustyötä parantamalla eri tuen tarpeessa olevien ikääntyneiden ml. erityisen tuen tarpeessa olevat tunnistamista ja tavoittamista ja ohjautumista tarvettaan vastaavaan toimintaan tai palveluun sekä parantamalla ikääntyneille suunnatun ryhmätoiminnan koordinoitua siten, että parannetaan Pohjois-Karjalassa asuvien ikääntyneiden yhdenvertaisuutta ryhmätoimintaan ohjautumisen ja saatavuuden osalta.

Pohjois-Karjalassa on ikääntyvä väestö. Ikääntyvien määrän kasvaessa tällä hankkeella pyritään hillitsemään palvelujen tarpeen kasvua väestön ikääntyessä. Iäkkäiden kaatumisvammot aiheuttavat merkittäviä kustannuksia yhteiskunnalle. Yli 65-vuotiaiden kaatumisvammojen pelkän sairaalahoidon kustannukset vuonna 2015 olivat valtakunnallisesti 200 miljoonaa euroa. Lonkkamurtuma aiheuttaa keskimäärin 30 000 euron kustannuksen vammaa seuraavana vuonna. Tilastollisesti yli 65-vuotiaista 1/3 kaatuu vuosittain ja yli 80-vuotiaista 1/2. Lonkkamurtumien määrän ennakoitaan kasvavan ikääntyvien määrän kasvun takia. Tapaturmat aiheuttavat moninaisia kustannuksia pelkkien hoitokustannusten lisäksi kuten, lääkkeet, aineelliset menetykset, psykososiaaliset kustannukset ja terveyteen kohdistuvat haitat. (Sotkanet, UKK instituutti, STM, 2020, 267) THL:n arvioinnin mukaan Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella on onnistuttu kaatumisen ehkäisytyössä. Tilastoissa voidaan nähdä selvä lasku vuoden 2020–2022 välillä. Kustannuksiin voidaan vaikuttaa kaatumisia ennaltaehkäisevällä työllä. Tämän työn jatkaminen on osa nyt haettavaa hanketta.

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä

Hankkeen kuvaus

Hankkeella lisätään iäkkäiden hyvinvointia ja terveyttä lisäämällä ja uudistamalla ryhmämuotoista toimintaa monitoimijuusmallin mukaisesti. Tavoitteena on luoda Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle toimintamalli, jossa on kuvattuna eri toimijoiden vastuut ja roolit. Lisäksi tavoitteena on jalostaa ja juurruttaa hyväksi koettuja toimintamalleja. Hankkeessa tiivistetään yhteistyötä järjestöjen ja kuntien kanssa. Hanke toteutuessaan vastaa Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen strategiisiin tavoitteisiin, samoin tulevaan palvelustrategiaan ja suunnitelmaan ikääntyneiden toimintakyvyn tukemisesta erinomaisesti.

Hankkeessa luotavilla toimintamalleilla lisätään hyvinvointialueen eri alueiden ikääntyneiden yhdenvertaisuutta selkiyttämällä eri toimijoiden rooleja, luomalla yhtenäiset rakenteet hyvinvointialueen eri alueille konkreettiselle verkostomaiselle yhteistyölle yhteistyössä kuntien ja hankekumppaneiden kanssa. Lisäksi hankkeen avulla parannetaan ikääntyneitä kohtaavien toimijoiden kykyä tunnistaa eri tuen tarpeessa olevat ikääntyneet ja selkiytetään asiakkaiden jatko-ohjautumista tunnistamisen jälkeen heille soveltuvaan toimintaan tai palveluun.

Hanke toteutetaan yhteistyössä hankekumppanien kanssa. Alueen kunnista kumppaneina mukana ovat Polvijärvi, Outokumpu, Tohmajärvi, Juuka ja Kitee. Hankkeen aikana nämä kunnat toimivat pilottialueina, toimintaa laajennetaan jo mahdollisesti hankkeen aikana myös muualle Siun soten alueelle. Kumppaneina ovat lisäksi Pohjois-Karjalan kansanterveyden keskus ja Pohjois-Karjalan sosiaaliturvayhdistys ry, yhteistyötä tehdään myös omaishoitoyhdistysten ja muiden järjestöjen kanssa. Karelia-ammattikorkeakoulu tuo hankkeeseen osaamista ikäosaamisen kehittämisen kokonaisuuden kautta, yhteistyössä toteutetaan opinnäytetöitä, harjoitteluja jne.

Haettava hanke täydentää hyvinvointialueen omana toimintana tehtävää työtä. Työ on ennaltaehkäisevää, sillä oikea-aikainen asiakkaiden ohjautuminen palveluihin ja oikea- tasoinen asiakkaille annettava tuki voivat säästää merkittävästi myöhempiä kustannuksia. Hankkeessa pyritään tehostamaan käytettävissä olevien resurssien käyttöä tukemaan ikääntyvien asukkaiden hyvinvointia.

Hankkeen kautta tavoitellaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Hankkeen yhtenä tavoitteena on ennaltaehkäisyn kautta vähentää kaatumisia ja niistä aiheutuvia lonkkamurtumia. Yhden lonkkamurtuman kustannukset ovat vuodessa noin 30 000 euroa. Jos hankkeen aikana saadaan estettyä 3 lonkkamurtumaa on hankkeen omarahoitusosuus katettu kolmen vuoden osalta.

Väestö ikääntyy Pohjois-Karjalassa, hankkeen kautta pyrimme hillitsemään palvelutarpeen kasvua riittävällä panostuksella terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen sekä hyvinvoinnin tukemiseen. Kun pystytään vähentämään yksinäisyyttä, edistämään osallisuutta ja lisäämään toimintakykyä mahdollistaa se kotona asumisen pitempään, jolloin asumispalveluihin muutto siirtyy. Ympäri vuorokautinen palveluasuminen maksaa noin 60 000 euroa vuodessa/henkilö. Jos yksikin henkilö pystyy asumaan kotona pidempään, niin syntyy säästöä vuosittain.

Hanke tukee Siun soten strategisia tavoitteita.

- Toimintamme lähtökohtana on ennaltaehkäisy sekä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen yhteistyössä asukkaiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa.
- Monikanavainen palveluverkkomme vastaa väestön palvelutarvetta.
- Palvelujen saatavuus, saavutettavuus ja oikea-aikaisuus paranevat.
- Johtamistamme ja palvelujen kehittämistä ohjaa henkilöstön osallistaminen toiminnan jatkuvaan parantamiseen sekä toimintatapojen yhtenäistämiseen.
- Huolehdimme henkilöstön riittävydestä, osaamisesta, työhyvinvoinnista ja sitoutuneisuudesta.
- Toimintamme on tuloksellista, laadukasta ja kustannusvaikuttavaa.
- Toimintamme on pitkäjänteistä, tulevaisuuteen katsovaa ja päätöksenteko lapsen edun mukaista.